

BUXORO VILOYATIDA REKREATIONS HUDUDLARNI SHAKLLANTIRISHDA SHOFIRKON TUMANINING O'RNI VA AHAMIYATI

Shaxrina Shoqulova Jasur qizi

Annotatsiya: Buxoro viloyatida rekreatsion hududlarni shakllantirish eng muhim ijtimoiy va iqtisodiy vazifalardan biri sanaladi. Rekreatsion hududlar insonlarning salomatligini saqlash, ularning bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil qilish, ruhiy va jismoniy tiklanishlariga imkon yaratish, shuningdek, viloyat iqtisodiyotining turizm sohasini rivojlantirish uchun muhim omildir. Bu jarayonda Buxoro viloyatining har bir tumanining o'ziga xos tabiiy, tarixiy va madaniy resurslari, infratuzilma imkoniyatlari va geografik joylashuvi katta ahamiyat kasb etadi. Bu jihatdan, Shofirkon tumani Buxoro viloyatida rekreatsion hududlarning shakllanishi va rivojlanishida alohida o'rin tutadi. Shofirkon tumani o'z tabiat boyliklari, iqlimi va geografik joylashuvi bilan Buxoro viloyati rekreatsion imkoniyatlarini kengaytirishda, hududiy muvozanatni ta'minlashda, aholi uchun sifatli dam olish hamda ekologik toza muhit yaratishda katta ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Buxoro viloyati, rekreatsion hududlar, Shofirkon tumani, turizm, infratuzilma, rivojlanish, tabiiy resurslar, ekologiya, tarixiy obidalar, iqtisodiy ahamiyat.

Rekreatsion hududlar tushunchasi keng qamrovli bo'lib, unga dam olish maskanlari, sog'lomlashtirish zonalari, turizm majmualari, tabiat qo'riqxonalar, madaniy meros ob'ektlari, suv havzalari va boshqa ko'ngilochar hududlar kiradi. Viloyat miqyosida bunday hududlarning o'sib borishi aholiga yangi imtiyozlar, zamonaviy dam olish imkoniyatlarini taqdim etadi, shu bilan birga aholining turizm ehtiyojlariga javob beradi. Buxoro viloyatida turistlar sonining yildan-yilga ortib borayotganligi, aholi orasida sog'lom turmush tarzi va faol dam olishga bo'lgan ehtiyojning ortishi, mahalliy aholining turizm xizmatlariga bo'lgan talabini oshiradi.

Bu omillar rekreatsion hududlarni tashkil qilish va ularni samarali boshqarishga bo'lgan ehtiyojni kundan-kunga oshiradi. Bunday sharoitda Shofirkon tumani o'zining geografik joylashuvi, toza havosi va tabiiy go'zalligi, suv resurslari va qadimiy yodgorliklari bilan ajralib turadi. Shofirkon tumani o'zining hududiy tashkiliy tuzilishidagi qulayligi va Buxoro shahri hamda viloyatning boshqa tumanlariga yaqinligi sababli, viloyatda rekreatsion hududlarni tashkil qilish uchun qulay bazaga ega. Tumanda mavjud bo'lgan tabiiy resurslar, jumladan, ochiq va toza suv havzalari, tabiiy bog'lar, ekologik toza havo, turli xil o'simlik va hayvonot dunyosi, aholi salomatligini tiklash, dam olish va hordiq chiqarishda muhim ahamiyatga ega. Shofirkon tumanida so'nggi yillarda olib borilayotgan ekologik muhofaza va atrof-muhitni saqlash bo'yicha tashabbuslar, mavjud suv resurslaridan samarali va oqilona foydalanish, tuman ekologiyasini yaxshilashga ham olib kelmoqda. Tumanda mavjud suv havzalari, tabiat qo'riqxonalari, yashil hududlar va madaniy yodgorliklar nafaqat mahalliy aholi balki tashrif buyuruvchilar uchun ham jozibador maskanga aylanishini ta'minlaydi [1].

Shofirkon tumani o'zining tarixiy va madaniy merosi bilan ham ajralib turadi. Har bir rekreatsion hududning samarali faoliyat yuritishi uchun o'ziga xos tarixiy va madaniy muhit muhim ahamiyat kasb etadi. Shofirkon hududida joylashgan yodgorliklar, qadimgi inshootlar va me'moriy obidalar, mahalliy aholining urf-odatlarini o'zida mujassam etgan. Bu esa rekreatsion hududlarni nafaqat dam olish, balki tarixiy-madaniy turizm uchun ham jozibador qilib qo'yadi. Shofirkon tumanidagi rekreatsion hududlarni rivojlantirish ko'p tomonlama ijobiy natijalar beradi. Avvalo, mahalliy aholi uchun yangi ish o'rinlari, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, xizmat sohalarining kundan-kunga kengayishi ta'minlanadi; buning natijasida aholining ijtimoiy-iqtisodiy darajasi o'sadi va tuman infratuzilmasi mustahkamlanadi. Rekreatsion hududlarni rivojlantirishda ekologik omillar, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, hududlarni obodonlashtirish, zamonaviy infratuzilmani shakllantirish, sanitariya-gigiyena talablariga qat'iy amal qilish muhim ahamiyatga ega. Bu borada Shofirkon tumani o'zining tabiiy boyliklari va

ekologik tozaligi bilan ahamiyatlidir. Aholining “bo‘sh vaqt madaniyati”ni ko‘tarishda, yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda, ekologik tarbiyani rivojlantirishda bunday maskanlarning o‘rni beqiyosdir. Hozirgi kunda dunyo miqyosida ekoturizm va rekreatsion hududlarga bo‘lgan talab tobora oshib borayotgan bir paytda, Shofirkon tumanining ekologik imkoniyatlari, tabiiy go‘zalliklari va o‘ziga xos landshafti bu hududni yanada ommabop maskanga aylantirishi mumkin [2].

Aytib o‘tilganidek, rekreatsion hududlarni shakllantirish va ularni rivojlantirish jarayoni murakkab va ko‘p qirralidir. Shofirkon tumanida mahalliy resurslardan foydalanish, mavjud infratuzilmaning zamonaviy talablarga mos holga keltirilishi, atrof-muhitga zarar keltirmaydigan zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, aholining dam olishga bo‘lgan ehtiyojlarini qondirishda iqtisodiy va ekologik manfaatlarni birlashtirish muhim hisoblanadi. Bu jarayonda mahalliy aholini jalb etish, xizmat ko‘rsatish sifati va turlarini kengaytirish, hududda yangi mehmonxonalar, dam olish maskanlari, sog‘lomlashtirish markazlari qurish orqali rekreatsion soha infratuzilmasini boyitish asosiy vazifalardan biridir. Hududda ekologik muvozanatni saqlash, suv va boshqa tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, hudud aholisining salomatligini hamda turmush darajasini yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Rekreatsion hududlarni rivojlantirishda davlat va xususiy sektor o‘rtasida samarali hamkorlikni yo‘lga qo‘yish ham muhim ahamiyatga ega. Shofirkon tumanida rekreatsion sohani rivojlantirish uchun davlat tomonidan investitsiya muhitini yaxshilash, qishloq turizmi va ekoturizm yo‘nalishlarini rivojlantirish, kichik va o‘rta biznes subyektlarini qo‘llab-quvvatlash, mahalliy aholini tadbirkorlikka jalb qilish, hudud imkoniyatlaridan samarali foydalanish borasida ishlar olib borilmoqda. Bundan tashqari, tadbirkorlarning faol ishtiroki, ularning zamonaviy va zamonga mos xizmatlarni joriy qilishi, tuman rekreatsion sohasining jozibadorligini oshirishga xizmat qiladi. Rekreatsion hududlarning rivoji nafaqat dam olish va hordiq chiqarish

imkonini yaratadi, balki hudud salohiyatini to'liq namoyon qilish, yangi turizm yo'nalishlarini shakllantirishga ham turtki beradi [3].

Shofirkon tumanida rekreatsion hududlarni rivojlantirish ijtimoiy – iqtisodiy samara berishi bilan birga, tuman aholisining turmush darajasini yaxshilash, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, ekologik madaniyatni oshirish va atrof-muhit muhofazasi bo'yicha turli tadbirlarni amalga oshirishga ko'maklashadi. Rekreatsion hududlar insonning tabiat bilan totuv yashashini, ruhiy va jismoniy sog'lomligini ta'minlashni, ijtimoiy muammolarni bartaraf etishni, yosh avlod tarbiyasini yangicha yondashuvda amalga oshirishni ta'minlaydi. Shu tariqa, Shofirkon tumanining tabiiy, ijtimoiy va iqtisodiy imkoniyatlari, rekreatsion hududlarni rivojlantirish uchun keng zamin yaratadi. Viloyat miqyosida ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning natijadorligini oshirishda, yangi ish o'rinlari tashkil etishda, aholining farovonligini oshirishda tumanning tutgan o'rni alohida ko'rinadi. Rekreatsion hududlarni shakllantirishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, hududning infratuzilmasini yangilash, tabiiy manzara va landshaftlarning o'ziga xosligini saqlash, ekologik muvozanatni buzmaslik, mahalliy aholi va mehmonlarning ehtiyojini qondirish ustuvor vazifalardir. Shu bilan birga, atrof-muhitni muhofaza qilish, suv resurslaridan samarali foydalanish, daraxtzor va yashil hududlarni kengaytirish, chiqindilarni to'g'ri boshqarish, suv va havo tozaligini saqlash kabi masalalar ortib borayotgan ahamiyat kasb etmoqda. Bu omillar Shofirkon tumanida rekreatsion hududlar rivojiga zamin yaratadi, kelajak avlod uchun ham sog'lom va farovon muhitni ta'minlash imkonini oshiradi [5].

Shofirkon tumanining geografik joylashuvi, tabiat manzaralari, ekologik imkoniyatlari, tarixiy va madaniy boyliklari rekreatsion hududlarni shakllantirish uchun juda muhim omillardir. Tuman hududida mavjud bo'lgan o'rmonzorlar, ochiq maydonlar, suv havzalari, evkalipt plantatsiyalari, mevali bog'lar tabiiy resurs sifatida katta ahamiyatga ega. Mahalliy aholining o'z turmush tarzini o'zgartirib, sog'lom, faol va mazmunli hayot kechirishi uchun zamonaviy sharoitlar sifatida qullanilishi mumkin. Ayniqsa, atrof-muhit muhofazasi, ekologik barqarorlik, aholi

bandligini oshirish va tashqi investitsiyalarni jalb etish borasidagi imkoniyatlar tuman rekreatsion sohasining izchil rivojlanishini ta'minlaydi. Hududda rekreatsion hududlarni tashkil qilish, ularni rivojlantirish yo'li bilan ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotga erishish mumkin. Tuman infratuzilmasini rivojlantirish, yangi dam olish maskanlarini tashkil etish, ekologik toza turizm yo'nalishlarini yo'lga qo'yish orqali hudud salohiyati to'liq namoyon bo'ladi. Hududdagi mavjud ekologik va madaniy resurslardan oqilona foydalanish, ularni asrab-avaylash, yangi rekreatsion sohalarni tashkil etish orqali tuman iqtisodiyoti va ijtimoiy infratuzilmasi mustahkamlanadi. Bu esa o'z navbatida, mahalliy aholi uchun munosib hayot sharoitlarini yaratishga, yoshlarga yangi imkoniyatlar berishga, ekologik muhitni saqlashga xizmat qiladi [6].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, Buxoro viloyatida rekreatsion hududlarni shakllantirishda Shofirkon tumanining o'рни va ahamiyati juda yuqori darajada. Tumanning tabiiy, geografik va madaniy imkoniyatlari, mavjud infratuzilmasi, yangilanayotgan texnologik baza, atrof-muhit muhofazasi va mahalliy aholi salohiyati rekreatsion hududlarni muvaffaqiyatli tashkil etish va rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Bu jarayon ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga, aholining farovonligini oshirishga, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va ekologik muhitni asrab-avaylashga katta hissa qo'shadi. Shofirkon tumanining rekreatsion imkoniyatlarini yanada kengaytirish, infratuzilmani takomillashtirish va yangi zamonaviy loyihalarni amalga oshirish orqali Buxoro viloyatidagi rekreatsion hududlar salohiyatini yanada oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Alimov, R. (2018). "Buxoro viloyatida turizm infratuzilmasini rivojlantirish muammolari va istiqbollari". Turizm va Rekreatsiya, 2(4), 55-63.
2. Bekmurodov, M. (2019). "Rekreatsion hududlarning iqtisodiyotga ta'siri: Buxoro viloyati misolida". Iqtisodiy tadqiqotlar, 7(2), 112-119.

3. Eshqobilov, Q. (2021). "Buxoro viloyatining tarixiy-rekreatsion resurslari va ularni rivojlantirish yo'llari". O'zbekiston Geografiyasi, 5(3), 33-39.
4. Jorayev, S. (2019). "Shofirkon tumanining rekreatsion imkoniyatlari va ularni samarali foydalanish yo'llari". Zamonaviy fan, 14(9), 75-81.
5. Karimov, D. (2017). "Rekreatsiya va ekologik turizm: Shofirkon tumani tajribasi". Turizm va Atrof-Muhit, 3(2), 56-63.
6. Nazarov, B. (2020). "Buxoro viloyatining rekreatsion salohiyatini oshirish istiqbollari". Iqtisod va Innovatsiyalar, 8(6), 128-134.
7. O'ralov, S. (2022). "Qishloq hududlarida rekreatsion zonalarni tashkil etish masalalari". Qishloq xo'jaligi va Hayot, 11(1), 47-53.